

ПСИХОЛОГІЯ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ

Це переміщення особи, що супроводжується перетинанням державного кордону, у зв'язку з учиненням щодо неї або членів її сім'ї насилля чи переслідування в будь-якій формі або реальною можливістю піддатися насиллю чи переслідуванню, а також вимушене переміщення громадян України, іноземців чи осіб без громадянства, які проживають чи перебувають в Україні, що супроводжується перетинанням меж адміністративно-територіальних одиниць України у зв'язку з екологічними, техногенними та іншими обставинами надзвичайного характеру.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ЗАРЕЄСТРУВАЛА 105 688 ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ІЗ ЗОНИ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ Й АНЕКСОВАНОГО РОСІЄЮ КРИМУ.

В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗАРЕЄСТРОВАНО МАЙЖЕ 8 ТИСЯЧ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ІЗ ЗОНИ ПРОВЕДЕННЯ АТО.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА Є ВАЖЛИВОЮ СКЛАДОВОЮ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ФІЗИЧНОГО ТА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНИ. ВОНА ДІЄ З МЕТОЮ СТВОРЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА СИСТЕМИ ОСВІТИ ПОВИННА ОРГАНІЗУВАТИ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДПОВІДНО ДО НАСТУПНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ:

1. Лист Міністерства освіти і науки України від 11.03.2014 № 1/9-135 “Про надання психологічної допомоги учасникам навчально – виховного процесу”;
2. Лист Міністерства освіти і науки України від 02.04.2014 № 1/9-186 “Щодо навчання дітей військовослужбовців, які переїхали з Автономної Республіки Крим та м.Севастополя на постійне місце переживання до інших населених пунктів України”;
3. Лист Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи від 24.02.2014 № 26 “Про посилення психологічної допомоги населенню”;
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703 “Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України”;

5. НАКАЗ МІНСІМ'ЯМОЛОДЬСПОРТУ, МОЗ, МОН, МІНПРАЦІ, МІНТРАНСПОРТУ, МВС ТА ДЕРЖДЕПАРТАМЕНТУ З ПИТАНЬ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ВІД 14.06.2006 № 1983/388/452/221/556/596/106 “ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ІЗ СІМ'ЯМИ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ”;
6. НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ВІД 20.04.2001 Р. № 330 “ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЕКСПЕРТИЗУ ПСИХОЛОГІЧНОГО І СОЦІОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ”;
7. ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ПСИХОЛОГА.

ОСНОВНИМИ ЗАВДАННЯМИ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ Є:

- Створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі;
- Недопущення своїми діями вторинної травматизації учасників навчально-виховного процесу;
- Застосування міжсекторальної взаємодії та мультидисциплінарного підходу до вирішення проблем (співпраця з соціальними службами, органами місцевої влади, установами охорони здоров'я та ін.);
- Залучення до співпраці висококваліфікованих спеціалістів (психологів, соціальних педагогів, психотерапевтів та ін.);
- Організація для тих, хто працює з постраждалими, психологічної супервізії, методичної підтримки у вигляді буклетів, семінарів; матеріальної допомоги у вигляді необхідного приладдя та оргтехніки;
- Внесення коректив у плани роботи тих працівників психологічної служби, хто безпосередньо працює з переселенцями.

ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ КОНФЛІКТНОЇ ТА ПОСТКОНФЛІКТНОЇ СИТУАЦІЇ

- Формування знань про соціально-політичну ситуацію в країні (інформування громади про нововведення в законодавстві, які стосуються захисту прав дітей та надання допомоги особам, що її потребують);
- Робота з вразливими групами населення (діти, жінки, внутрішньо переміщені особи, сім'ї, члени яких поранені, зникли безвісти, загинули);
- Протидія булінгу;
- Протидія інформаційній війні (проведення занять з дітьми на формування критичного мислення, надання порад батькам та педагогам щодо поведінки в умовах інформаційної війни, реакції на агресивну поведінку та ін.);
- Проведення занять з дітьми щодо формування толерантного ставлення до інших точок зору.
- Надання рекомендацій батькам, педагогам щодо роботи з дітьми.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЇ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

- *Мотивація.* У вимушених переселенців мотивація направлена на “втікання” від ситуації. Вони їдуть не до кращого життя, вони тікають від біди в “нікуди”.
- Здатність та можливість адаптуватись до нових умов життя залежить від *основної установки* – переїзд на нове місце проживання назавжди чи тимчасово.
- Необхідність засвоювання *нових навичок, нової інформації* (немає знайомих, немає ментальної карти місцевості, інші умови проживання). Це є сильним стресогенним фактором.
- Як правило, на новому місці *дохід людини* становить набагато меншу суму, ніж на старому місці проживання. Для багатьох це є сильною психологічною травмою.
- *Різниця в культурі* (мова, релігія, культура поведінки та ін.).
- *Досвід подорожей по Україні.* Якщо людина раніше рідко подорожувала по країні, їй важче буде адаптуватись до нових умов життя.
- В процесі адаптації у переселенця можуть виникнути різноманітні *соматичні розлади* (порушення сну, тривожність, агресивність, невпевненість в собі та ін.).
- На процес адаптації впливає також *відношення місцевого населення.*
- Окрім роботи, не менш важливим є *проведення вільного часу, відпочинку*, де людина може психологічно розслабитись.
- *По тривалості* процес адаптації може зайняти від двох місяців до двох років. Для переселенців з Криму до іншої кліматичної зони – як мінімум, один рік.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Калшед Д. Внутренний мир травмы: архетипические защиты личностного духа: пер. с англ. / Д. Калшед – М. : Академ. проект, 2001. – 368 с.
2. Левин П.А. Пробуждение тигра – исцеление травмы. Природная способность трансформировать экстремальные переживания : [пер. с англ.] / Питер А. Левин, Энн Фредерик ; науч. ред. Е.С. Мазур. – М. : АСТ, 2007. –316 с.
3. Малкина-Пых, И. Г. Экстремальные ситуации: справочник практического психолога / И. Г. Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2005. – 960 с.
4. Пятницкая, Е. В. Психология травматического стресса : учеб. пособие / Е.В. Пятницкая. – Балашов ; Николаев, 2007. – 140 с.
5. Сборник материалов по профилактике и психотерапии посттравматического расстройства у детей. – К. : ПАДАП, 2014. – 122 с.
6. Черепанова, Е. М. Психологический стресс: помощи себе и ребенку / Е. М.Черепанова. – М. : Академия, 1997. – 96 с.
7. Самуэлс Э. Тайная жизнь политики / Э. Самуэлс – СПб. : ИЦ «Гуманитарная Академия», 2002. – 285 с.
8. Юл У., Уильямс Рут М. Стратегия вмешательства при психических травмах, возникших вследствие масштабных катастроф. / У. Юл, М. Рут Уильямс // Детская и подростковая психотерапия: сборник / под ред. Д. Лейна, Э. Миллера. – СПб,: Питер, 2001. – 448 с.
9. Международная классификация болезней 10-го пересмотра (МКБ-10).
10. Антропов Ю. Ф. Невротическая депрессия у детей и подростков (клиника, типология, динамика и дифференцированная терапия) / Ю. Ф. Антропов. – М. : Медпрактика, 2001. – 151 с.
11. Гурьева В. А. Психогенные расстройства у детей и подростков / В. А. Гурьева. – М., 1996. – 207 с.
12. Александровский Ю. А. Состояния психической дезадаптации и их компенсация / Ю.А.Александровский. – М. : Наука, 1976. – 272 с.
13. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності у звичайних та екстремальних умовах / М.С. Корольчук, В.М.Крайнюк.– К. : «Ніка-Центр», 2006. – 580 с.
14. Малкина-Пых И. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях/ И.Г.Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2008. – 928 с.

15. МЕДВЕДЕВ В. И. ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ СОСТОЯНИЯ ЧЕЛОВЕКА В ПРОЦЕССЕ ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. – СПБ. : НАУКА, 1993. – С.153-160
16. РЕПНОВА Т. П. ДЕСТРУКТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ ПРОЯВИ У ПІДЛІТКІВ В ПЕРЕХІДНОМУ ПРОСТОРІ: ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ / Т.П. РЕПНОВА // СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ : МАТЕРІАЛИ МІЖНАР. НАУК.-ПРАКТ. КОНФ., М. ОДЕСА, ОНУ, ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ, 4-5 ЖОВТНЯ 2013 РОКУ. / ЗА РЕД. Л.М. СНІГУР. – ОДЕСА : ОНУ, ВА, 2013. – С. 23–25.
17. РЕПНОВА Т. П. ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У СИТУАЦІЯХ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ / Т.П. РЕПНОВА // НАУК. ВІСН. ПІВДЕННОУКР. ДЕРЖ. ПЕД. УН. ІМ. К.Д. УШИНСЬКОГО : ЗБ. НАУК. ПР. / ЗА РЕД. А. М. БОГУШ. – ОДЕСА : ПДПУ ІМ. К. Д. УШИНСЬКОГО, 2002. – ВИП. 11-12. – С. 125-129.
18. К.Г. ЮНГ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ, ТОМ 10 (ЦИТ. ПО СЭМУЭЛСУ, ТАЙНАЯ ЖИЗНЬ ПОЛИТИКИ).

